

BOLYAI

»Semmiből egy új, más világot teremtettem.«

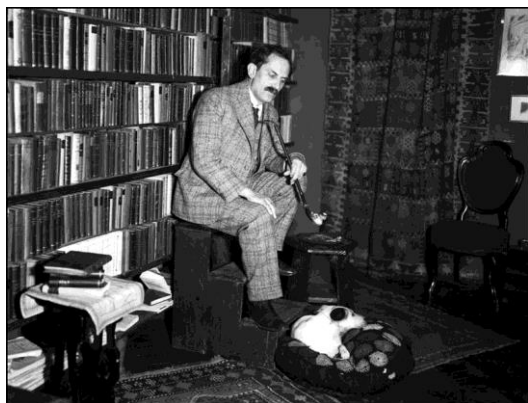
Bolyai János levele atyjához.

Isten elménket bezárta a térbe.
Szegény elménk e térben rab maradt:
a kapzsi villámölyv, a gondolat,
gyémántkorlátját még csak el sem érte.

Én, boldogolván azt a madarat
ki kalitjából legalább *kilátott*,
a semmiből alkottam új világot,
mint pókhálóból sző kötelt a rab.

Új törvényekkel, túl a szűk egen,
új végtelent nyitottam én eszemnek;
király gyanánt, túl minden képzetten

kirabolván kincsét a képtelennek
nevetek, mint Istennel osztozó,
vén Euklides, rab törvényhozó.

Babits Ádám kutyájával otthonukban

RÉGEN ELZENGTEK SAPPHO NAPJAI

A líra meghal. Nagyon is merész
kezekkel téptük a kényes leány
hegedű-testét, vad-vad hangokig
csigázva, hogy ma már csak nyögni tud
s hörögni mint halódó... Nincs ütem
jajában többé, nincs se szó, se tag:
az értő agy s zenés szív nem beszél,
csak a tüdő liheg, csak a torok
kiált s a szédült gyomor álmodik.
A líra elhal, néma ez a kor.

Kinek szólsz, lélek? Mondják, milliók
nyögését nyögd ma, testvérek vagyunk
s mit ér a szó, amely csupán tiéd?
De istenem, hát testvér az aki
nem hallja meg testvére panaszát
ha nem övé is? Önző a világ:
csak közös inség, közös láz, közös
zavar dadog - a többi csönd s magány.
A líra meghal, és a szerelem,
mint a galambok csókja, hangtalan.

Óh kedvesem! magunknak szól a dal.
Régen elzengtek Sappho napjai.
Csókolj! A líra meghal, és a bús
élet a kettes csöndbe menekül.
Az ember hajdan ember volt, s szíve
itta az embert, testvérszív; - ma nyáj,
megunt baján kérődző. Légy sziget
s várj napot a mocsárból! Különös
gubók szülhetnek pillét. Mit tudod?
Az istenek halnak, az ember él.

Elzengett az őszi boros ének.
Megfüledt már hüse a pincének.
Szél s viz csap a csupasz szőlőtőre.
Ludbőrzik az agyagos domb bőre,
elomlik és puha sárrá rothad,
mint meztlen teste egy halottnak.

Este van már, sietnek az esték
álnokul mint a tolvaj öregség
mely lábhegyen közeledik, halkan,
míg egyszer csak ugrik egyet, s itt van!
Nem tudjuk már magunkat megcsalni:
óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Leesett a hó a silány földre,
talán csak hogy csúfságát befödje.
Most oly fehér mint szobánkban este
fekhelyünk, ha készen vár megvetve,
puha dunnánk, makulátlan párnánk:
s mintha a saját ágyunkon járnánk,

mint a pajkos gyerekek, ha még nem
akaródzik lefeküdni szépen,
sétálnak az ágy tetején, ringva,
míg jó anyjuk egyszer meg nem unja
s rájuk nem zeng: »Paplan alá! Hajjcsi!«
Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Már az év, mint homokóra, fordul:
elfogy az ó, most kezd fogyni az új,
s mint unt homokját a homokóra,
hagyja gondját az ó év az újra.
Mennyi munka maradt végezetlen!
S a gyönyörök fája megszedetlen...

Türelmetlen ver a szívünk strázsát,
mint az őr ha tudja már váltását.
Idegesen nyitunk száz fiókot.
Bucsuizzel izgatnak a csókok.
Öreg öröm, nem tud vigasztalni:
óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Olvad a hó, tavasz akar lenni.
Mit tudom én, mi szeretnék lenni!
Pehely vagyok, olvadok a hóval,
mely elfoly mint könny, elszáll mint sóhaj.
Mire a madarak visszatérnek,
szikkad a föld, hire sincs a télnek...

Csak az én telem nem ily mulandó.
Csak az én halálom nem halandó.
Akit egyszer én eleresztettem,
az a madár vissza sohse reppen.
Lombom, ami lehullt, sohse hajt ki...
Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Barátaim egyenkint elhagytak,
akikkel jót tettem, megtagadtak;
akiket szerettem, nem szeretnek,
akikért ragyogtam, eltemetnek.
Ami betűt ágam irt a porba,
a tavasz sárvize elsodorja.

Száradt tőke, unt tavalyi vendég:
nekem már a tavasz is ellenség!
Csak te borulsz rám, asszonyi jóság,
mint a letört karóra a rózsák,
rémült szemem csókkal eltakarni...
Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

BALÁZSOLÁS

Szépen könyörgök, segíts rajtam, szent Balázs!

Gyermekkoromban két fehér
gyertyát tettek keresztbe gyenge nyakamon
s úgy néztem a gyertyák közül,
mint két ág közt kinéző ijedt őzike.

Tél közepén, Balázs-napon
szemem pislogva csüggött az öreg papon,
aki hozzád imádkozott

förlémhajolva, ahogy ott térdeltem az
oltár előtt, kegyes szokás
szerint, s diákul dünnyögve, amit sem én
s ő se jól értett. De azért

te meghallgattad és megóvtad gyermeki
életem a fojtogató

torokgyíktól, s a veszedelmes mondulák
lobjaitól, hogy fölnöven

félszáz évet megérjek, háladatlanul,
nem is gondolva tereád.

Óh ne bánd csúf gondatlanságom, védj ma is,
segíts, Sebasta püspöke!

Lásd, így élünk mi, gyermekmódra, balgatatag,
hátra se nézünk, elfutunk

a zajló úton, eleresztve kezetek,
magasabb szellemek de ti

csak mosolyogtok, okos felnőttek gyanánt.
Nem sért ha semmibe veszünk

s aztán a bajban újra viasszaszaladunk
hozzátok, mint hozzád ma én

reszkető szívvel... Mosolyogj rajtam, Balázs!

ki mint a szepegő kamasz,
térdeplek itt együgyű oltárod kövén
mosolyogj rajtam, csak segíts!

Mert orv betegség öldös íme engemet
és fojtogatja torkomat,
gégém szűkül, levegőm egyre fogy, tüdőm
zihál, s mint aki hegyre hág,

mind nehezebben kúszva, vagy terhet cipel,
kifulva, akként élek én

örökös lihegésben. S már az orvosok
kése fenyeget, rossz nyakam

fölvágni, melyet hajdan olyan megadón
hajtottam gyertyáid közé,

mintha sejtettem volna már... Segíts, Balázs!
Hisz a te szent gégédet is

kések nyiszálták, mikor a gonosz pogány
kivégzett: tudhatod, mi az!

Te ismered a penge élet, vér ízét,
a megfeszített percekét,

a szakadt légső görcseit, s a fulladás
csatáját és rémületét.

Segíts! Te már mindent tudsz, túl vagy mindenén,
okos felnőtt! Te jól tudod,

mennyi kint bír az ember, mennyit nem sokall
még az Isten jósága sem,

s mit ér az élet... S talán azt is, hogy nem is
olyan nagy dolog a halál.

JÓNÁS IMÁJA

Hozzám már hűtlen lettek a szavak,
vagy én lettem mint túláradt patak
oly tétova céltalan parttalan
s úgy hordom régi sok hiú szavam
mint a tévelygő ár az elszakadt
sövényt jelzőkarókat gátakat.
Óh bár adna a Gazda patakom
sodrának medret, biztos útakon
vinni tenger felé, bár verseim
csücskére Tőle volna szabva rim
előre kész, s mely itt áll polcomon,
szent Bibliája lenne verstanom,
hogy ki mint Jónás, rest szolgája, hajdan
bujkálva, később mint Jónás a Halban
leszálltam a kinoknak eleven
süket és forró sötétjébe, nem
három napra, de három óra, három
évre vagy évszázadra, megtaláljam,
mielőtt egy mégvakabb és örök
Cethal szájában végkép eltűnök,
a régi hangot s, szavaim hibátlan
hadsorba állván, mint Ő sugja, bátran
szólhassak s mint rossz gégémről telik
és ne fáradjak bele estelig
vagy míg az égi és ninivei hatalmak
engedik hogy beszéljek s meg ne haljak.

Babits Ádám kutyájával az esztergomi ház
tornácán